

OSS

Opinionsgruppen för säker slutförvaring

2005-11-25

Synpunkter och frågor från Oss i anslutning till
SKB AB:s samrådsmöte den 14 november 2005.

För kännedom till:

SKI

SSI

KASAM

Länsstyrelsen i Uppsala län

Östhammars kommun

Länsstyrelsen i Kalmar län

Oskarshamns kommun

Hultsfreds kommun

Oss inlaga till samrådsmötet den 14 november 2005

Oss anser sig än en gång tvingade att lyfta många procedurfrågor i stället för att helt koncentrera granskningen på projektets miljökonsekvenser, och anledningen är att MKB- och samrådsprocessen har så många uppenbara brister.

Det kvarstår många oklarheter i SKB AB:s splittrade ansökningsförfarande och på vilket sätt det gagnar MKB-processen yttersta syfte att ge möjlighet till en samlad bedömning av projektets miljökonsekvenser.

Vid tillfället för mötet den 14 november 2005 – efter två år och nio genomförda samrådsmöten – saknades det fortfarande en avstämd och redovisad avgränsningsrapport. Detta är en väsentlig bidragande orsak till den bristfälliga samrådsprocessen, som utan detta viktiga styrdokument karaktäriseras av alltför hård styrning från bolagets sida, ständiga förändringar i samrådsplaneringen, alltför stort fokus på frågor som inte behandlar möjliga direkta och indirekta miljökonsekvenser, samt en slående avsaknad av centrala förväntade inslag i samrådsprocessen såsom alternativredovisning för val av metod och lokalisering.

Det framgick fortfarande inte vid detta samrådsmöte hur SKB AB avser att motivera att en inkapslingsanläggning, som ingår i ett slutförvarsprojekt som medför ökade utsläpp av radioaktivitet till grundvatten och till Östersjön kan anses leva upp till miljölagstiftningens mål och syften.

Att SKB AB likställer andra mötesformer på nationell och regional nivå med samråd enligt miljöbalken (MB), vilket bidrar till de ovannämnda bristerna: Bolaget skapar på detta sätt förvirring som innebär att väsentliga frågor inte behandlas i det utökade samrådet som är definierat enligt lag.

SKB AB motarbetar att oberoende mötesledare och protokollskrivare anlitas till mötena och att ljudupptagningar görs för att kvalitetssäkra dokumentationen, trots att miljöorganisationer och även kommunrepresentanter ser det som en fördel.

Oss ställer en rad frågor kring inkapslingsanläggningens funktion och drift eftersom det saknas redovisning med fokus på de sammantagna långsiktiga miljökonsekvenserna.

Det är oklart om det i inkapslingsanläggningen byggs in den flexibilitet som bland annat SSI har efterfrågat och som Oss menar är nödvändig för att möta framtida skärpningar i miljökraven och eventuella förändringar i omvärldssituationen.

Österbybruk 2005-11-25

Guy Madison, ordförande i Oss

Innehåll

1.	Ansökningsförfarandet	4
	1.1 Uppdelning av ansökningarna	4
	1.2 MKB-dokument	4
	1.3 Kungörelse	5
	1.4 Avgränsning av MKB-arbetet	5
	1.5 Fortsatt samråd	6
	1.6 Ansökan för inkapslingsanläggningen	6
2.	Samrådsförfarandet	8
	2.1 Utökade samråd	8
	2.2 Andra samråd	8
	2.3 Mötesformalia	9
3	Samrådsmötet	9
	3.1 Samrådsmötet 14 november, 2005	9
	3.2 Mötesordförande	9
	3.3 Mötesanteckningar	10
4	Inkapslingsanläggningen	11
	4.1 Inkapslingsanläggningen	11
	4.2 Säkerhetsanalys	11
	4.3 Inkapslingsanläggningens funktion och drift	11
	4.4 Förändrade krav i framtiden	13

Samrådsmötet den 14 november 2005 rubricerades som "*det sista samrådsmötet, enligt miljöbalkens 6:e kapitel, inför inlämnandet av ansökan för inkapslingsanläggningen enligt kärntekniklagen*".

Oss menar att ett sista samrådsmöte enligt kap 6 miljöbalken (MB) är ett samrådsmöte som föregåtts av gemensamt avgränsningsarbete, av ett antal tidigare samrådsmöten med tydligt fokus på miljökonsekvenserna, och av att samrådsparterna slutligen gemensamt kommit överens att samrådet inte kan tillföra något mer till beslutsunderlaget. Oss kan därför inte hålla med om att detta samrådsmöte är det sista, utan tvingas vidhålla att ytterligare samrådsmöten måste hållas för att uppfylla miljöbalkens intentioner.

Det samrådsmöte som SKB AB bjöd in till den 14 november har inte föregåtts av några tidigare samrådsmöten med inkapslingsanläggningens eventuella miljökonsekvenser som tema. Det är ytterligare ett tydligt bevis på att den MKB-process som SKB AB genomför har stora brister när det gäller ambitionsnivå, transparens och delaktighet.

Det tvingar oss att återigen ta upp frågor kring MKB- och samrådsprocessen, trots att vi skulle vilja koncentrera vårt granskningsarbete på projektets miljökonsekvenser.

1 Ansökningsförfarandet

1.1 Uppdelning av ansökningarna

Det har ännu inte helt tydligt framgått hur SKB AB har lagt upp ansökningsförfarandet för inkapslingsanläggningen och slutförvaret. Känt är att bolaget avser att lämna in en ansökan 2006 för inkapslingsanläggningen för granskning enligt kärntekniklagen, och 2008 ska sedan en ansökan för slutförvaret lämnas in för granskning enligt kärntekniklagen och en ansökan för både inkapslingsanläggning och slutförvar för granskning enligt miljöbalken.

Oklart är de bakomliggande orsakerna till detta förfarande. Upplägget med en tidigarelagd ansökan enligt kärntekniklagen är inget önskemål från tillsynsmyndigheterna. SSI har uttalat att de avser att hantera ansökningarna samlat när allt material har inkommit till myndigheten, dels på grund av resursbrist och dels för att kunna göra en samlad bedömning av projektet. Det är alltså SKB AB som har föreslagit upplägget med två ansökningstillfällen och drivit igenom det nu gällande ansökningsförfarandet.

Fråga:

På vilket sätt gagnar en uppdelning av ansökningsförfarandet MKB-arbetet och förbättrar möjligheterna till ett adekvat och fullödigt MKB-dokument?

1.2 MKB-dokument

MKB-lagstiftningen föreskriver att *ett* MKB-dokument upprättas för ett projekt, i vilket systemets alla komponenter ingår och redovisas. Detta för att granskarna ska ha möjlighet att överblicka projektets sammanlagda miljöbelastning och göra en samlad bedömning av miljökonsekvenserna (6 kap 3 § MB och Art. 3-5, MKB-

direktivet). Detta är särskilt viktigt i detta sammanhang då slutförvarsanläggningarna bland annat kommer att bedömas ur strålskyddssynpunkt tillsammans med andra eventuellt redan befintliga kärntekniska anläggningar på den valda platsen.

I enlighet med 6 kap. MB och det PM som länsstyrelserna i Kalmar och Uppsala län tagit fram (2000-11-07, M1999:A, Dnr 22/00) är det principiella kravet på miljökonsekvensbeskrivningen detsamma både för ansökan om tillstånd enligt lagen om kärnteknisk verksamhet och ansökan om tillstånd enligt miljöbalken. Det innebär att det i ansökan enligt kärntekniklagen även ska ingå ett färdigt MKB-dokument. Detta bekräftas av protokollet från mötet den 2005-03-10 (Dnr 500-6777-05) mellan bolaget, kommunerna, länsstyrelsen och tillsynsmyndigheterna, enligt vilket SKB AB:s vd Claes Thegerström redovisade att SKB AB 2006 ansöker om tillstånd enligt kärntekniklagen för inkapslingsanläggningen och att en MKB kommer att bifogas till den ansökan. Trots dessa signaler anser vi inte att det klart och tydligt framgått att så kommer att ske.

Fråga:

Ska ett MKB-dokument för inkapslingsanläggningen ingå i den ansökan som lämnas in 2006?

1.3 Kungörelse

Om frågan under punkt 1.2 besvaras med ja, gäller 5b § kärntekniklagen som säger att 6 kap. MB ska gälla för upprättandet av MKB-dokumentet. Då gäller även Art. 6 i MKB-direktivet som säger att tillståndsansökan ska göras tillgänglig för allmänheten.

Fråga:

Om ett MKB-dokument ska ingå i den ansökan för inkapslingsanläggningen som lämnas in 2006, kommer SKB AB då att låta kungöra dokumentet i enlighet med reglerna för MKB-processer?

1.4 Avgränsning av MKB-arbetet

I september 2003 presenterade SKB AB en version 0 av förslag till omfattning och avgränsning av MKB-processen. Denna version avhandlades under samrådsmöten i början av 2004 och 28 remissvar har inkommit till SKB AB med anledning av förslaget.

Den första versionen (0) behandlade hela MKB-processen. Den inkluderade i enlighet med riktlinjerna för MKB-processer även inkapslingsanläggningen som en av flera komponenter i ett avfallshanteringsystem som ska miljöprövas.

Nästan 2 år senare och efter 9 utökade samrådsmöten finns ännu inte någon färdig redovisning av omfattning och avgränsning av MKB-processen att tillgå. Detta är starkt bidragande till den oreda som har uppstått i MKB-processen bland annat till följd av flera förändringar i tidsplanen, SKB AB:s hårda styrning av mötesteman och av förändringar i ansökningsförfarandet.

Vid samrådsmötet 051114 presenterades ett upplägg av ansökningsförfarandet för inkapslingsanläggningen som gav intryck av att det i ansökan för inkapslingsanläggningen ska ingå ett separat MKB-dokument för anläggningen och att det i detta MKB-dokument ska finnas en avgränsningsredovisning.

Avgränsningsarbetet är centralt för samrådsförfarandet och avgörande för processens trovärdighet. Detta avgränsningsarbete är därför något som görs gemensamt i inledningen av samrådsförfarandet. Före "det sista samrådsmötet innan ansökan" 051114 har det inte hållits något utökat samrådsmöte kring inkapslingsanläggningen, där en sådan avgränsning har kunnat ske.

Frågor:

- **Vad avses med denna punkt " 1.4 Avgränsning av MKB" och vilken avgränsning syftar SKB AB på?**
- **Avser SKB AB att göra en avgränsning för MKB-arbetet rörande inkapslingsanläggningen, utan att detta har föregåtts av ett öppet avgränsningsarbete inom ramen för samrådsförfarandet?**

1.5 Fortsatt samråd

Samrådsmötet 051114 rubricerades som " *det sista samrådsmötet innan ansökan [lämnas in]*". I underlaget inför samrådsmötet sägs att " *Samråden fortsätter dock för både inkapslingsanläggningen och slutförvaret inför ansökningarna år 2008*".

Detta skapar en viss förvirring om det är så att ett MKB-dokument ska ingå i ansökan för inkapslingsanläggningen 2006. MKB-lagstiftningen säger att en samrådsprocess alltid ska föregå

Fråga:

Vad avser SKB AB med de samråd kring inkapslingsanläggningen som planeras efter 2006 om ett MKB-dokument redan har lämnats in?

1.6 Ansökan för inkapslingsanläggningen

SSI har i granskningen av FUD-04 bland annat påpekat att det ännu saknas en fördjupad och mer detaljerad redovisning av t.ex. de bakomliggande motiven för förslagen till utformning och att den begränsade redovisning som hittills skett försvårar granskningen och uppföljningen av tidigare framförda synpunkter.

Frågor:

- **Hur kommer SSI synpunkter att återspeglas i den ansökan som nu ska lämnas in?**
- **Hur kommer SSI:s önskemål om en mer flexibel utformning av anläggningen att hanteras så att kravet på BAT kan tillgodoses?**
- **SSI har påpekat att det saknas en riskbedömning ur strålskydds-perspektiv – en identifiering av riskmoment under driften. Hur och när kommer detta att redovisas?**

Den planerade lokaliseringen av inkapslingsanläggningen är antingen Simpevarp eller Forsmark, och i båda fallen innebär det en lokalisering till Östersjökusten. Inkapslingsanläggningen kommer tillsammans med övriga anläggningar i slutförvarssystemet innebära ökade utsläpp av radioaktivitet till Östersjön.

Fråga:

Hur motiverar SKB AB att en anläggning som producerar radioaktivt utsläpp till Östersjön är förenlig med miljölagstiftningens mål och syften och hur kommer bolaget att redovisa detta så att det går att avgöra valet av BAT?

Det totala utsläppet av radioaktivitet från inkapslingsanläggningen kommer att adderas till det utsläpp som kommer från övriga kärntekniska anläggningar i området - kärnkraftverken och CLAB, alternativt SFR. Dessa anläggningar släpper redan nu ut radioaktivitet och utsläppen kommer att öka med den planerade höjningen av effekten vid kärnkraftverken.

Frågor:

- **Kommer SKB AB att i ansökan för inkapslingsanläggningen att redovisa hur anläggningen samverkar med andra kärntekniska anläggningar så att det går att bedöma den sammanlagda miljöbelastningen?**
- **Ligger den totala utsläppsmängden inom ramen för vad miljölagstiftningen anger som tillåtligt för att uppnå målet om hållbar utveckling?**

SKB AB gör en distinktion mellan störningar och missöden under drift och detta ska analyseras i den kommande säkerhetsredovisningen (PSR). För att bedöma eventuella miljökonsekvenser av störningar och missöden i driften måste det presenteras scenarier på möjliga sådana.

Frågor:

- **Kommer PSR att vara klar och redovisas i samband med att ansökan lämnas in 2006?**
- **Kommer det i PSR att ingå scenarier på missöden så att det blir möjligt att bedöma eventuella miljökonsekvenser?**

I underlaget inför samrådet 051114 anges att *"Projektets förenlighet med gällande lagstiftning (miljöbalkens allmänna hänsynsregler etc.) planeras att redovisas i ansökan men inte i miljökonsekvensbeskrivningen."*

En granskning enligt kärntekniklagen innebär bland annat att tillsynsmyndigheterna ska bedöma huruvida projektet uppfyller hänsynsreglerna i miljöbalken. Vi tolkar därför skrivningen som att SKB AB avser att redovisa projektets förenlighet med gällande miljölagstiftning i den ansökan som lämnas in 2006. Eftersom ansökningsförfarandet är något förvirrat, vill vi dock ha ett förtydligande om vad som gäller.

Fråga:

Vilken ansökan åsyftas med denna skrivning – ansökan enligt kärntekniklagen 2006 eller ansökan enligt miljöbalken 2008?

2. Samrådsförfarandet

2.1 Utökade samråd

Utökade samråd är den term som gällt för det lagstadgade samrådsförfarande som vidtog efter det länsstyrelsebeslut som konstaterat att en verksamhet förväntas medföra betydande miljöpåverkan. Distinktionen mellan tidigt och utvidgat samråd gäller inte längre, utan nu talas enbart om samråd. Vad MKB-samråd ska behandla och hur det ska gå till är reglerat i miljöbalken, EG-direktiv och i Naturvårdsverkets allmänna råd.

För att ett samrådsförfarande ska uppfylla MKB-lagstiftningens krav och gälla i miljöprövningen ska det vara öppet för alla som anser sig berörd av frågan, det ska annonseras minst tre veckor i förväg och det ska noggrant dokumenteras och sedan redovisas i MKB-dokumentet. Men framförallt har samrådsförfarandet som yttersta syfte att identifiera möjliga miljökonsekvenser av en verksamhet.

2.2 Andra samråd

Eftersom SKB AB, regering och länsstyrelser medverkar till att även andra mötesformer kallas *samråd*, har en förvirring uppstått om vad som gäller för samrådsförfarandet och vilka som får vara med eller inte. Som exempel på detta medvetet eller omedvetet felaktiga rubricerande, kallar SKB AB sitt möte om alternativredovisningen med tillsynsmyndigheten SSI den 24 oktober 2004 för "*utökat samråd*".

I länsstyrelsernas uppdrag ligger att verka för att mötesformer mellan SKB AB, tillsynsmyndigheterna och kommunerna skapas, och även dessa möten på regional nivå kallas för *MKB-samråd*. Kommunala företrädare hänvisar till dessa regionala samråd när det ifrågasätts varför dessa inte deltar aktivt och konstruktivt i det lagstadgade och reglerade samrådsförfarandet.

SKB AB har i dessa regionala samråd tydligt deklarerat att frågor som lyfts där inte behöver lyftas i det utökade samrådet. Ett problem med detta är att MKB-frågor som lyfts på den regionala nivån inte har samma juridiska status som frågeställningar som lyfts i det s.k. utökade samrådet eftersom de regionala mötesformerna inte regleras av MKB-lagstiftningen.

Frågor:

- **Vilken juridisk grund har SKB AB för att hävda att frågor som lyfts i de regionala mötesformerna har samma juridiska status i den kommande tillåtlighets- och tillståndsprövningen som frågor som lyfts i det utökade samrådet?**
- **Har SKB AB för avsikt att verka för att det lagstadgade samrådsförfarandets funktion blir tydligare och särskils från andra samrådsformer, alternativt att även dessa andra samrådsformer integreras i det reglerade utökade samrådet?**

2.3 Mötesformalia

Oss har under tidigare samrådsmöten och i inlagor pekat på behovet av oberoende mötesfunktionärer som leder mötet i enlighet med riktlinjerna i miljölagstiftningen och i de allmänna råden från Naturvårdsverket, och som upprättar ett mötesprotokoll som ordagrant upptar allt som sagts under samrådet. Erfarenheterna från samråden kring Hallandsåsprojektet visar att proceduren med mötesformalia är av avgörande betydelse för samrådsprojektets trovärdighet och kvalitet. Oskarshamns och Östhammars kommuner har framfört liknade synpunkter och önskemål i det samverkansmöte som hölls i maj 2005.

Grundförutsättningen för en trovärdig och fullständig dokumentation av samrådsförfarandet är att allmänhetens, miljöorganisationernas och kommunens önskemål tillmötesgår i form av oberoende mötesledare och protokollförare och att det i den MKB-ansvariges uppgift ligger att mötena dokumenteras med ljudupptagningar.

Fråga:

Vad är anledningen till att SKB AB fortsätter att motsätta sig att oberoende mötesledare och protokollförare utses och att det görs ljudupptagningar?

3 Samrådsmötet

3.1 Samrådsmötet den 14 november 2005

Samrådsmötet den 14 november 2005 hade återigen ett nytt upplägg där mötet denna gång föregicks av redovisningar av underlag på eftermiddagen. På så sätt blev det mer tid för diskussion och frågor under det regelrätta samrådsmötet, vilket vi ser som positivt.

Seminarieledaren av mötet drog av naturliga skäl lite besökare eftersom mycket få har möjlighet att avsätta en eftermiddag för ändamålet. SKB AB förde mötesanteckningar även under eftermiddagens seminarier med den tydliga avsikten att även dessa skulle anses ingå i det formella samrådet.

Detta förfarande visar att SKB AB som MKB-ansvarig antingen är oinformerad om vilka regler som gäller för MKB-samråd, eller att man medvetet vill vilseföra allmänheten om vad som egentligen gäller.

3.2 Mötesordförande

För samrådsmötet 051114 hade SKB AB anlitat en mötesledare som presenterades som ett svar på den tidigare framförda kritiken. Personen i fråga presenterade sig själv med att han brukar åta sig sådana uppdrag, "bland annat åt fackföreningar". Vad som inte framkom vid presentationen var att personen i fråga representerar företaget Diplomat PR som är ett konsultföretag som bl.a. erbjuder tjänster till företag som behöver hjälp med strategiarbetet.

Samrådsprocessen har ifrågasatts bland annat på grund av brister i transparens och öppenhet och tillgänglighet till information och för att SKB AB alltför hårt styr samrådsmötenas upplägg och teman. Därför är det märkligt att bolaget i samband med detta samrådsmöte inte öppet redovisar att man har anlitat ett konsultföretag för att bistå i samrådsarbetet. Det om något är en fråga som berör dem som bolaget avser att samråda med - kommunen, allmänheten och deltagande organisationer.

Fråga:

Vad är syftet med att SKB AB anlitar ett externt konsultföretag för samrådsprocessen och varför informeras inte deltaganden i samrådsprocessen om detta?

3.3 Mötesanteckningar

Vid samrådsmötet den 5 juni 2005 utsågs för första gången två personer att justera mötesanteckningarna. Detta uppdrag genomfördes utan att dessa valda personer hade tillgång till någon ljudupptagning från mötet, vilket medförde att de inte med säkerhet kunde verifiera de anteckningar som de hade att justera. Resultatet blev att mötesanteckningarna justerades trots att de inte fullständigt återgav frågeställningar och svar.

Vid samrådsmöte 05114 framfördes återigen önskemål från mötesdeltagare om film- och ljudupptagning för att säkra dokumentationen. Men SKB AB har valt att problematisera frågan på ett för samrådet negativt sätt genom att påstå att film- och ljudupptagning skulle "lägga sordin på mötesstämningen" och minska viljan från allmänheten att delta aktivt i samrådet.

På detta sätt medverkar SKB AB själv till att skapa negativ stämning och till att omöjliggöra en korrekt och förtroendefull dokumentation från samrådstillfällena. Om samrådsanteckningarna även fortsättningsvis ska justeras och om det ska finnas någon tilltro till mötesanteckningarna måste det finnas tillgång till ljudupptagningar från mötena.

För att undvika ytterligare problematisering är det lämpligt att SKB AB i egenskap av MKB-ansvarig delegerar uppdraget att svara för mötesordförande och protokollförare till länsstyrelsen med tydliga anvisningar om att ljuddokumentation ska ske. Alternativt bör SKB AB själva svara för ljudupptagningar, ett arrangemang som bolaget då bör presentera på ett positivt sätt som en tillgång i samrådsarbetet.

Fråga:

Vill SKB AB medverka till att det görs ljudupptagningar under samrådsmötena för att säkerställa dokumentationen från mötena i enlighet med de synpunkter som kommunerna och miljöorganisationerna har framfört?

4 Inkapslingsanläggningen

4.1 Inkapslingsanläggningen

Vår granskning av det tillgängliga underlaget för inkapslingsanläggningen bygger på målsättningen att identifiera möjliga framtida miljökonsekvenser av hela slutförvarsprojektet. Underlaget inför samrådet är uteslutande av teknisk karaktär eller så allmänt hållet att det är svårt att bedöma hur bolaget hanterar kravet på ett slutligt underlag som möjliggör samlad bedömning av projektets miljöbelastning.

4.2 Säkerhetsanalys

Den säkerhetsanalys som gäller för kapselns funktion i slutförvaret finns ännu bara i en preliminär version och den slutgiltiga versionen av SR-Can beräknas nu vara klar först hösten 2006. I ett möte 2005-03-10 (Dnr 500-6777-05) mellan bolaget, kommuner, länsstyrelsen och tillsynsmyndigheter redovisade SKB AB:s vd Claes Thegerström att SKB AB 2006 ansöker om tillstånd enligt kärntekniklagen för inkapslingsanläggningen och att till den ansökan bifogas en MKB. Enligt Claes Thegerström ska samtidigt en säkerhetsanalys med fokus på kapselns funktion i slutförvaret (SR-Can), en systemanalys med fokus på inkapslingsanläggningens roll i KBS-3-systemet, samt en redovisning av de planerade kapseltransporterna lämnas till SKI.

Frågor:

- **Kommer det att ingå något i SR-Can, utöver vad som hittills har redovisats, som har betydelse för bedömningen inkapslingsanläggningens funktion, säkerhet och möjliga miljökonsekvenser?**
- **Varför ska en ansökan enligt kärntekniklagen lämnas in innan SR-Can och ovan nämnda systemanalys har redovisats som underlag för samrådsförfarandet?**
- **Vad är motivet till den valda ordningen och på vilket sätt gagnar ordningen den långsiktiga säkerheten och belysningen av eventuella miljökonsekvenser?**

4.3 Inkapslingsanläggningens funktion och drift

Vi vill här ta upp några frågeställningar som relaterar till innehållet i underlaget för samrådsmötet 051114, FUD-04 och andra dokument om inkapslingsanläggningen. Det redovisas att det i inkapslingsanläggningen kommer att ske ett atmosfärsbyte i kapslarna och i Fud-04 sägs att detta atmosfärsbyte ska leda till " *en acceptabel kemi*" inne i kapseln.

Frågor:

- **Vad menas med acceptabel kemi?**
- **Hur kommer man i inkapslingsanläggningen kunna verifiera att det har uppstått *acceptabel kemi* i kapslarna innan de lämnar anläggningen?**

- **Vad kan *icke acceptabel kemi* i en kapsel innebära för den långsiktiga säkerheten?**
- **Vilka långsiktiga miljökonsekvenser kan *icke acceptabel kemi* i ett stort antal kapslar få?**

Det redovisas i FUD-04 att alla kapslar eventuellt inte kommer att fyllas helt, vilket enligt SSI kan leda till bildandet av salpetersyra inne i kapslarna.

Frågor:

- **Vad är anledningen till att kapslar inte kommer att fyllas helt?**
- **Vad kan bildandet av salpetersyra inne i kapslarna innebära för den långsiktiga säkerheten?**

Om inkapslingsanläggningen lokaliseras till Forsmark kommer det att innebära att avfallet kommer att hanteras "torrt", till skillnad från "vått" vid en eventuell lokalisering intill CLAB i Simpevarp.

Fråga:

Finns det skillnader sett ur ett miljöperspektiv och ur säkerhetssynpunkt om man väljer torr eller våt hantering av avfallet i inkapslingsanläggningen?

Om inkapslingsanläggningen lokaliseras till Simpevarp, kommer det att innebära att den i vissa funktioner integreras i CLAB. Bland annat sägs att inkapslingsanläggningen kommer att ha gemensamt kylvattensystem med CLAB.

Fråga:

Kommer det planerade gemensamma kylsystemet även att ingå separata kylsystem för de två anläggningar så att störningar i t.ex. inkapslingsanläggningens kylsystem inte orsakar säkerhetsproblem i Clab, och omvänt?

Kärnbränsleavfallet ska inkapslas efter mellanlagring i CLAB när resteffekten har avklingat till en hanterlig nivå.

Fråga:

Finns det ett tak för hur hög resteffekt avfallet kan ha för att det ska kunna hanteras i inkapslingsanläggningen?

Ett övergripande funktionskrav för inkapslingsanläggningen är att även s.k. *udda bränsletyper* som nu finns i CLAB ska kunna kapslas in i anläggningen.

Frågor:

- **Vilka udda typer är det frågan om?**
- **Hur skiljer de sig ur strålskyddssynpunkt från det övriga kärnbränsleavfallet?**
- **Ställer dessa udda typer andra krav på hanteringen?**

Inkapslingsanläggningen ska endast användas för kärnbränsle och enligt SKB AB (Fud-04) kommer det inte att vara möjligt att senare lägga till utrustning för att även hantera låg- och medelaktivt avfall i anläggningen.

Frågor:

- **Vad är anledningen till att inkapslingsanläggningen inte utformas så att även andra typer av radioaktivt avfall kan hanteras?**
- **Kommer det av den anledningen att byggas ytterligare en inkapslingsanläggning för det långlivade medelaktiva avfallet?**

Enligt samrådsunderlaget kommer det vid eventuell horisontell deponering av kapslarna i slutförvaret att ske preparering av kapslarna nere i det förvaret.

Frågor:

- **Vad innebär denna preparering?**
- **Betyder det att ytterligare en komponent ska integreras i systemet och som ännu inte är redovisat?**

I inkapslingsanläggningen kommer det att uppstå kort- och långlivat medelaktivt drift- och rivningsavfall som måste omhändertas och slutförvaras.

Frågor:

- **Hur kommer detta avfall att hanteras?**
- **Hur kommer hanteringen av detta avfall att redovisas i ansökan och i MKB-dokumentet så att den ger möjlighet till en samlad bedömning av verksamhets totala miljöbelastning och till identifiering av möjliga miljökonsekvenser?**

4.4 Förändrade krav i framtiden

Det planerade omhändertagandet av låg- och medelaktivt avfall (Loma) bygger på samma princip som SFR, det vill säga att grundvattnet och Östersjön ska utgöra recipient för radioaktivt läckage. Om miljölagstiftningen skärps ytterligare så att utsläpp av radioaktivt avfall *måste* elimineras helt, ställer det helt andra krav på inkapslingsanläggningen och på hanteringen av driftavfall.

Fråga:

Har SKB AB planerat flexibla lösningar i inkapslingsanläggningen som möjliggör att den klarar kravet på BAT och framtida skärpningar av miljökraven?

Ett problem som kommit att diskuteras allt oftare är osäkerheterna i bedömningen av den kommande utvecklingen i omvärlden och kärntekniska anläggningar som mål för bland annat terrorhandlingar. En situation kan uppstå i framtiden där avfallet som mellanlagras i CLAB behöver skyddas bättre och då kan det ställas krav på att tidigarelägga deponeringen av avfallet i en slutförvarsanläggning.

Frågor:

- **Klarar den planerade inkapslingsanläggningen att hantera kärnbränsleavfall som legat kortare tid i CLAB än planerat och därmed har högre resteffekt?**
- **Kommer det att finnas möjlighet att öka kapaciteten i anläggningen om omvärldssituationen så kräver?**